

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 8 czerwca 2020 r.

Pozycja 163

POSTANOWIENIE z dnia 30 stycznia 2020 r. Sygn. akt Ts 18/19

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Justyn Piskorski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej A.B. w sprawie zgodności:

art. 117 § 5 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.). z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 28 stycznia 2019 r. (data nadania), A.B. (dalej: skarżący), reprezentowany przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, wystąpił z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego:

Postanowieniem z 20 lipca 2018 r. (sygn. akt [...]; dalej: postanowienie referendarza) referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w Ż., w punkcie 1, zwolnił skarżącego z opłaty od skargi złożonej w trybie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. z 2018 r. poz. 75, ze zm.) oraz, w punkcie 2, oddalił wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Sąd orzekający wskazał, że skarżący jest w stanie samodzielnie brać udział w postępowaniu. Złożony przez niego wniosek jest jasny, przejrzysty oraz zrozumiały. Sam brak środków finansowych, czy odbywanie przez skarżącego kary pozbawienia wolności nie jest przesłanką ustanowienia pełnomocnika z urzędu.

Postanowieniem z 23 sierpnia 2018 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy w Ż. Wydział I Cywilny utrzymał w mocy punkt 2 postanowienia referendarza.

Zdaniem skarżącego, swobodna ocena dokonywana przez sąd, na podstawie zakwestionowanego przepisu, narusza prawo do sprawiedliwego procesu określonego w art. 45 ust. 1 Konstytucji. Wskazuje on, że sądy badają jedynie kwestię znajomości przepisów prawa przez wnioskodawcę oraz sposób, w jaki formułuje on pisma procesowe (na podstawie złożonych pism w toczącym się postępowaniu) bez uwzględnienia innych istotnych okoliczności uza-

sadniających ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Skarżący podkreśla, że sądy orzekające w jego sprawie nie odniosły się do faktu, że przebywa on w zakładzie karnym i w związku z tym nie ma dostępu do aktualnych przepisów oraz możliwości nieskrępowanego uczestnictwa w toczącym się postępowaniu. Skarżący podkreśla, że jego zarzut jest tym bardziej uzasadniony, że wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu rozpoznawany jest w tym samym sądzie, przed którym toczy się postępowanie, w związku z którym zamierza on złożyć skargę na bezczynność. Zdaniem skarżącego, nie jest to okoliczność sprzyjająca obiektywnemu rozstrzygnięciu sprawy o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

W konkluzji skarżący stwierdza, że zakwestionowany przepis wymaga zmiany przez wyeliminowanie swobodnego uznania sądu przy ocenie „potrzeby” ustanowienia pełnomocnika z urzędu oraz określenie zarówno pozytywnych, jak i negatywnych przesłanek jego ustanawiania. Ponadto – zdaniem skarżącego – zasadne jest „aby ustanowieni[a] pełnomocnika z urzędu dokonywały sądy, w których nie toczy się postępowanie, w którym ustanawiany jest taki pełnomocnik”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p. TK), skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu już w początkowej fazie postępowania spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygania. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań lub jest oczywiście bezzasadna.

2. Przedmiotem zaskarżenia w niniejszej sprawie uczyniono art. 117 § 5 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.; dalej: k.p.c.) stanowiący, że sąd uwzględnia wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, jeżeli udział adwokata lub radcy prawnego w sprawie uzna za potrzebny.

3. Odnosząc się do zarzutu niekonstytucyjności swobodnej oceny dokonywanej przez sądy na podstawie zakwestionowanego przepisu, Trybunał stwierdza, że podniesiony w skardze konstytucyjnej problem dotyczy sposobu stosowania prawa, a nie oceny jego hierarchicznej zgodności z Konstytucją.

Skarżący wprawdzie formalnie postawił zarzut niekonstytucyjności art. 117 § 5 k.p.c., jednak z uzasadnienia skargi wynika, że kwestionuje on wyłącznie orzeczenia zapadłe w jego sprawie.

Trybunał przypomina, że w myśl utrwalonego poglądu, normatywna treść przepisów może być kształtowana przez organy stosujące prawo. Jeżeli organy te nadają przepisom utrwalone i jednolite rozumienie, to powinno być ono uwzględniane przez Trybunał przy ocenie zarzutu niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją (zob. np. wyrok TK z 2 czerwca 2009 r., sygn. SK 31/08, OTK ZU nr 6/A/2009, poz. 83). Jednak to na skarżącym spoczywa ciężar wykazania istnienia utrwalonej i jednolitej linii orzeczniczej dotyczącej zaskarżonego przepisu.

Skarżący wskazuje, że sądy, oceniając potrzebę ustanowienia pełnomocnika z urzędu, badają jedynie to, czy skarżący zna przepisy prawa oraz, czy jest w stanie w sposób jasny i precyzyjny formułować swoje żądania. Pomijają jednak inne istotne okoliczności, do których skarżący zaliczył odbywanie kary w zakładzie karnym.

Argumentując powyższy zarzut, skarżący nie wskazał żadnego orzeczenia, które świadczyłoby o istnieniu utrwalonej i jednolitej praktyki sądowej dotyczącej zakwestionowa-

nego przepisu. Tymczasem z analizy poglądów doktryny wynika, że do przesłanek ustanowienia pełnomocnika z urzędu zalicza się właśnie pozbawienie wolności (por. A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska, *Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Komentarz*, C.H. Beck/el. 2019). Również analiza orzecznictwa wskazuje, że okoliczność pozbawienia wolności nie jest irrelevantna z punktu widzenia art. 117 § 5 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2013 r., sygn. akt III UK 101/12, Lex nr 1619120).

Zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p. TK skarga konstytucyjna powinna zawierać uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie. Jeżeli skarga konstytucyjna nie zawiera uzasadnienia zarzutu niekonstytucyjności przepisu, a jedynie niekonstytucyjnego stosowania prawa, to należy stwierdzić, iż wymóg uzasadnienia niekonstytucyjności przepisu nie został przez skarżącego spełniony.

Powyższa okoliczność, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p. TK, stanowi samodzielną podstawę odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

4. Odnosząc się do zarzutu skarżącego dotyczącego właściwości sądów rozpoznających wnioski o ustanowienie pełnomocnika, Trybunał stwierdza, że zakwestionowany przepis nie reguluje powyższego zagadnienia. To, który sąd jest właściwy do złożenia wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, określa art. 117 § 4 k.p.c. Zaskarżony art. 117 § 5 k.p.c. wskazuje zaś jedynie przesłanki ustanowienia pełnomocnika z urzędu.

Powyższa okoliczność, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p. TK, stanowi samodzielną podstawę odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny orzekł jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.